

Bijlage I

Concept Integraal Huisvestings Plan primair-, speciaal- en voortgezet onderwijs (PO, SO en VO) gemeente Oude IJsselstreek 2010

Vanuit visie naar stenen

Algemeen uitgangspunt gemeentelijk onderwijsbeleid

Het uitgangspunt van het gemeentelijke onderwijsbeleid is om in een doorlopende leerlijn een zo breed mogelijk onderwijsaanbod te bieden om hiermee een zo optimaal mogelijke kwaliteit te kunnen bieden aan de leerlingen en ouders in deze gemeente en eventueel in de regio.

Speerpuntenprogramma 2008 – 2010

Een van de elementaire speerpunten is om de gemeente leefbaar en vitaal te houden. In het speerpuntenprogramma 2008 – 2010 “Oude IJsselstreek en de Toekomst” is dit voor de deelterreinen sport, onderwijs en cultuur geconcretiseerd in het bij de tijd houden en uitbreiden van voorzieningen die een bijdrage leveren aan de leefbaarheid van de gemeente. Hiernaast is in het Programma opgenomen dat in elke grote kern een brede school in een bepaald stadium van wording, zowel inhoudelijk als fysiek, in realisatie is.

Voorjaarsnota 2010 – 2013

In de Voorjaarsnota 2010 – 2013 “Leefbaar en Vitaal, Samen Oersterk” is de prioritering voor leefbaarheid en vitaliteit herbevestigd. Voor het onderdeel onderwijs is dit nader geconcretiseerd in het uitgangspunt een vollediger onderwijsaanbod te realiseren.

De foto voor 2013 is in dit kader duidelijk:

De hele onderwijsketen van kinderopvang tot volwasseneneducatie heeft een goed niveau. Wij hebben zelf een HBO opleiding binnen onze gemeente of werken samen met een HBO instelling in de Achterhoek.

Jongeren die niet het vervolgonderwijs in onze gemeente volgen, nemen deel aan het studentenleven in de studentensteden. Daarna keren ze weer terug naar onze gemeente om er te werken.

De basisscholen in de kernen zijn zoveel mogelijk behouden en er is een brede school in elke grotere kern.

Het onderhoud van de onderwijsgebouwen heeft een goed peil.

De invulling van het onderwijs sluit goed aan bij de behoefte van het bedrijfsleven.

Onderwijs en bedrijfsleven trekken hierin gezamenlijk op en willen komen tot een “duurzaamheidsacademie”. Deze academie werkt voor en door de Achterhoek en heeft de techniek als centraal thema.

Door het naar behoefte aanbieden van woonruimte aan jongeren en de toename aan werkgelegenheid in onze gemeente kunnen de basisscholen in de kernen beter behouden blijven. Deze basisscholen in de kleine kernen kunnen veelal geen brede school zijn, maar zijn wel belangrijk voor de samenhang en aantrekkelijkheid van de kleine kernen. In brede scholen worden de verschillende stadia van kinderopvang/leren/spelen geïntegreerd op een zodanige manier dat de herkenbaarheid en kleinschaligheid van het onderwijs niet in gevaar komt.

De onderwijsgebouwen voorzien in een breder karakter dan alleen onderwijs. Ook voor andere functies worden ze ingezet op het moment dat er geen onderwijs wordt gegeven.

Brede school

Een brede school is een multifunctioneel gebouw waarin basisscholen samenwerken met verschillende instellingen voor zorg, opvang en vrije tijd.

Gezamenlijke verantwoordelijkheid

De doelstelling van onderwijsorganisaties is het -binnen de kaders van de eigen identiteit- bieden van onderwijskundige kwaliteit op de lange termijn. Kwalitatief verantwoord onderwijs op schoolniveau wordt maatschappelijk steeds belangrijker, omdat onderwijs een elementaire schakel vormt in de keten van het jeugd- en jongerenbeleid van deze gemeente. Mede via inhoudelijke samenwerking en afstemming tussen gemeente en onderwijsveld kunnen de gemeentelijke doelstellingen op het terrein van het jeugd- en jongerenwerk worden gerealiseerd.

Vanuit visie naar stenen

Adequate huisvesting in aard en omvang is een essentiële randvoorwaarde voor het realiseren van deze gezamenlijke doelstelling:

- gezamenlijk zijn de organisaties (school- en gemeentebestuur) inhoudelijk verantwoordelijk voor deze visie;
- vervolgens dient deze visie te worden vertaald naar ruimtebehoefte;
- het faciliteren van deze ruimtebehoefte is vervolgens de primaire verantwoordelijkheid van de gemeente, waarbij uiteraard ook de schoolbesturen een eigen verantwoordelijkheid hebben.

Duidelijk is dat adequate huisvesting voor onderwijsorganisaties, een gezamenlijke verantwoordelijkheid van school- en gemeentebestuur is.

Kaders onderwijshuisvesting

De kaders voor de onderwijshuisvesting voor het Primair Onderwijs, het (Voortgezet) Speciaal Onderwijs en Voortgezet Onderwijs (PO, [V]SO en VO) zijn vastgelegd in wet- en regelgeving (WPO, WEC, WVO en uitvoeringsbesluiten) en op gemeentelijk niveau vertaald in de Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs.

In deze Verordening is de elementaire zorgplicht op het terrein van de onderwijshuisvesting voor de gemeente geregeld.

Lokaal maatwerk

De afgelopen jaren is het accent van de elementaire zorgplicht echter steeds meer verschoven naar lokaal maatwerk, gebaseerd op een gezamenlijke meerjarenplanning van voorzieningen:

- voor de schoolbesturen is het belangrijk dat meer zekerheid wordt gegeven over te verwachten investeringsbeslissingen die in de korte en middellange termijn liggen, om het eigen maatschappelijk ondernemerschap ook verantwoord te kunnen invullen;
- voor de gemeente is dit uiteraard ook een belangrijk aspect: investeren met meerjarenperspectief. Hiernaast biedt meerjarenplanning van voorzieningen de gemeente de mogelijkheid om monofunctionele voorzieningen te combineren tot multifunctionele voorzieningen, waarin meerdere inhoudelijk samenwerkende organisaties gezamenlijk worden gehuisvest, zoals de Brede School of anders genoemd de Multi Functionele Accommodatie (MFA).

De functie van de Verordening verschuift steeds meer tot vangnet voor die situaties waarvoor geen meerjarenplanning kan worden gerealiseerd.

De Verordening en het hieruit voortkomende jaarlijkse huisvestingsprogramma voorzien niet in een meerjarenplanning. De gemeente reageert hierdoor vaak ad-hoc op de aanvragen vanuit het onderwijsveld. Voorzieningen voor verschillende scholen worden afzonderlijk beoordeeld en niet in de tijd op elkaar afgestemd. Er wordt geen rekening gehouden met verschillen in voorbereidings- en uitvoeringstijd tussen de verschillende voorzieningen.

Binnen de Verordening is het lastig een koppeling met andere voorzieningen zoals een peuterspeelzaal, kinderopvang en naschoolse opvang te maken, indien dit vanuit de wijkontwikkeling is gewenst.

Een lange termijn perspectief ontbreekt, waardoor er geen meerjaren (financiële) planning mogelijk is. Met een Integraal Huisvestingsplan (IHP) is deze meerjaren planning wel mogelijk.

Een IHP kan vanuit 2 verschillende invalshoeken worden opgesteld:

- gebaseerd op de opgerekte toepassing van de Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs, die de mogelijkheid biedt aan partijen om een IHP te maken, waarbij vooral meerjaren afspraken worden gemaakt over de financiën → operationeel IHP;

- vanuit een door partijen opgestelde en gedragen visie op toekomstige onderwijskundige en maatschappelijke ontwikkelingen, in aard en omvang vertaald naar het lokale voorzieningenniveau, waarin in het voorafgaande proces het beleidskader gedeeltelijk nog moet worden geformuleerd → strategisch IHP.

De eerste invalshoek geeft vooral inzicht in de meerjaren financiële planning. De tweede invalshoek geeft ook antwoord op kwalitatieve vraagstukken, waarbij ook alle andere lokale welzijnsvoorzieningen kunnen worden betrokken, met een allesomvattend integraal accommodatieplan als uiteindelijk resultaat.

Eigen ambitieniveau

Omdat adequate huisvesting (afstemming in aard en omvang) rechtstreekse gevolgen heeft voor de structurele kwaliteit van het onderwijs, ligt het lokale ambitieniveau hoger dan de elementaire zorgplicht vanuit de Verordening: adequate huisvesting is het middel om het achterliggende gezamenlijke doel van gemeente- en schoolbesturen (het garanderen van de onderwijskundige kwaliteit op de lange termijn) structureel te kunnen aanbieden aan leerlingen/ouders.

Via het traject van integrale huisvestingsplanning zal de komende jaren het ambitieniveau nader worden ingekleurd.

Het Integraal Huisvestings Plan PO Oude IJsselstreek is een dynamisch document.

Deze meer beschrijvende en inventariserende eerste versie 2010 (vastleggen startsituatie), vormt de komende jaren het vertrekpunt bij het uitwerken en vertalen van lokale ontwikkelingen en speerpunten in lokaal maatwerk.

Hiernaast zullen op korte termijn ook het SO en VO nader worden uitgewerkt en de gymzalen worden toegevoegd.

Groeimodel van IHP naar IAP

Onze ambitie is om via het groeimodel het huidige Integrale Huisvestings Plan voor onderwijsgebouwen, om te bouwen in een Integraal Accommodatieplan (IAP) voor in eerste instantie onderwijsgerelateerd gebruik.

Concreet betekent dit dat we vanuit een operationeel IHP snel de stap willen maken naar een strategisch IHP.

Algemeen onderwijskundig en maatschappelijke ontwikkelingen

Het onderwijs beweegt sterk: de *maatschappelijke omgeving* van de onderwijsorganisatie is *dynamisch*.

Doorlopende leerlijnen in dagarrangementen, doorlopende lijnen van de voorschoolse naar de naschoolse omgeving moeten worden ingevuld. Ouders kiezen voor een samenhangend aanbod. De school krijgt steeds meer verantwoordelijkheid bij het oplossen van sociaal maatschappelijke problematiek: achterstanden, gezond leven, sociaal emotionele vorming en opvoeding van leerlingen.

Onderwijskundige vernieuwing: vernieuwing in het onderwijskundig proces op schoolniveau (vraaggestuurd maatwerkonderwijs) heeft een rechtstreeks gevolg voor de ruimtebehoefte van de onderwijsorganisaties. De veelal traditioneel opgezette schoolgebouwen (nadrukkelijk bestemd voor aanbod gericht onderwijs aan de doorsnee leerling) voldoen steeds minder om structureel individueel gericht onderwijs te kunnen blijven bieden aan de leerlingen.

Onderwijskundige vernieuwing komt er in grote lijnen op neer dat de aandacht verschuift van klassikaal gericht onderwijs (de groep staat centraal) naar individueel gericht onderwijs/ maatwerk op leerlingenniveau (het individu staat centraal). Deze verschuiving heeft een flinke impact op de ruimtebehoefte van scholen: naast de groepsruimte ontstaat er steeds meer behoefte aan gebruik van adequaat gefaciliteerde klein- en grootschalige verwerkingsruimtes voor individuele of groepjes leerlingen en personeel.

Passend onderwijs: gefaseerd tot 2011 heeft elk schoolbestuur de verantwoordelijkheid om alle leerlingen die zich aanmelden, met en zonder beperkingen, een passend onderwijs(zorg) aanbod te bieden. Uitgangspunt is passend onderwijs voor elk kind, in een reguliere school met extra ondersteuning (leerling gebonden financiering) zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving/sociale context of op een school voor speciaal (basis)onderwijs. Binnen de kaders van de Lokale Educatieve Agenda zal dit onderwerp nader worden uitgewerkt. Onlangs heeft Staatssecretaris Dijkema van OCW aangegeven dat het proces van de invoering van Passend Onderwijs in 2011 wordt heroverwogen, omdat de formele invoering in 2011 niet haalbaar is. Inhoudelijk blijft het principe van Passend Onderwijs echter uitgangspunt van beleid; de planning wordt echter bijgesteld.

Kennisintensieve samenleving: Nederland ontwikkelt zich in snel tempo tot een kennisintensieve samenleving waarin het permanent omgaan met informatie en communicatie van essentieel belang is. Een samenleving die draait om een leven lang leren. Waarin werken, leren en recreëren niet meer los van elkaar bestaan, maar sterk verweven zijn met elkaar. Deze veranderingen werken ook door in het onderwijs, waarbij het naast kennisontwikkeling, ook gaat om de ontwikkeling van competenties en vaardigheden van de individuele leerling (kennis met elkaar in verband kunnen brengen, samen kunnen werken etc.). Essentieel daarbij is de identiteitsontwikkeling van de leerling en de daarbij behorende zoektocht naar zijn/haar plek in zijn/haar omgeving (vriendjes/gezin/samenleving etc.).

Ieder kind is verschillend, met eigen kansen en mogelijkheden.

De klas als eenheid van het lesgeven maakt plaats voor de individuele leerling als eenheid in het onderwijsproces. In het nieuwe leren vormt instructie/kennisoverdracht dan ook nog maar een deel van het leerproces. Er is sprake van een steeds grotere differentiatie in activiteiten en werkvormen die naast elkaar en gelijktijdig in verschillend groepsgroottes en -samenstellingen moeten kunnen plaatsvinden (individueel/team/groep).

Dit heeft uiteraard ook consequenties voor de rol van de docenten. Het alleen voor de klas staan maakt plaats voor het samenwerken aan het leerproces in het team van docenten (kernteams). Veel scholen (en ook de gemiddelde school in deze gemeente ontkomt hier niet

	Pius X Varsselder;
	Christoffel Gendringen;
	Maria Ulft;
KSBaO Silvolde:	Plakkenberg Silvolde;
Accent:	Bontebrugschool Bontebbrug;
	Hoeksteen Gendringen;
Reflexis:	Woelwaters Ulft;
	Leemvoort Westendorp;
Viataal:	Dr. Bosschool.

De Regeling is gekoppeld met de Rapportage Gezond en Goed/Scholenbouw in topconditie van de Rijksbouwmeester van juli 2009.

In de Rapportage wordt door de Rijksbouwmeester geconstateerd dat op ruim 80% van de basisscholen het binnenmilieu niet goed is. Kinderen krijgen les in lokalen die onvoldoende worden geventileerd. Stof en schimmel komen geregeld in gezondheidsbedreigende hoeveelheden voor. In de zomer komt daar vaak bij dat de temperatuur zo hoog is dat concentratieproblemen optreden en lesgeven nauwelijks zin heeft. Dit betekent dat grote groepen kinderen die voor hun onderwijs onder de hoede vallen van Rijk, gemeenten, schoolbesturen en leerkrachten, les krijgen in een ongezonde (leer/leef)omgeving.

De Rijksbouwmeester heeft in haar Rapportage een aantal aanbevelingen Gezond en Goed, opgenomen.

Vanuit het belang dat de middelen zo efficiënt en effectief mogelijk worden ingezet, heeft de Rijksbouwmeester de volgende aanbevelingen/uitgangspunten geformuleerd:

-*kwaliteit*: voorop moet staan een substantiële verbetering van zowel het binnenklimaat als het energieverbruik; liever minder scholen met een goed resultaat dan veel scholen met een mager resultaat;

-*duurzaamheid*: de investeringen dienen minimaal te worden gedaan voor een termijn van 10-15 jaar;

-*borging*: het geleverde prestatieniveau moet gedurende de beoogde termijn van 10-15 jaar gegarandeerd worden.

Deze aanbevelingen/uitgangspunten zullen worden meegenomen bij de verdere uitwerking van het traject verbetering binnenklimaat PO 2009.

Omdat de deadline voor een claim op de Regeling verbetering binnenklimaat PO 2009 is vastgesteld op 31 december 2009, wordt dit traject afzonderlijk van dit IHP op zeer korte termijn in overleg met de schoolbesturen PO nader uitgewerkt; de uitkomsten zullen worden teruggekoppeld.

Doordecentralisatie: in 1997 is de verantwoordelijkheid voor de onderwijshuisvesting (met budget) door het Rijk overgeheveld naar de gemeenten. Vanaf dit moment heeft de gemeente de zorgplicht voor de huisvesting van het PO, SO en VO, gebaseerd op de bepalingen van de Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs.

Een aantal gemeenten heeft vanaf 1997 de zorgplicht voor de onderwijshuisvesting doorgedecentraliseerd naar de schoolbesturen (met budget), met als doelstelling dat de schoolorganisaties zelf de zorg dragen voor een adequate huisvesting van de onder haar beheer vallende scholen voor PO, SO of VO op het grondgebied van de betreffende gemeente. Een van de in onze gemeente werkzame schoolbesturen heeft onlangs -in het kader van een groter huisvestingstraject- de mogelijkheid geopperd om dit traject via de systematiek van de doordecentralisatie te realiseren. Dit betekent dat er in elk geval op gemeentelijk niveau een

standpunt moet worden geformuleerd over het al dan niet doordecentraliseren van (delen van) de onderwijshuisvesting PO, SO en/of VO.

Doordecentralisatie kan alleen op vrijwillige basis: het kan niet door de gemeente worden opgelegd of door een schoolbestuur worden geclaimd/afgedwongen. Doordecentralisatie is gebaseerd op een privaatrechtelijke overeenkomst tussen gemeente- en schoolbestuur. Beide partijen zullen moeten instemmen met de voorwaarden en uitgangspunten van de overeenkomst; de meerwaarde van doordecentralisatie moet voor alle betrokken partijen helder zijn.

Voorgesteld wordt vanuit de volgende globale afwegingen in elk geval voorlopig niet in te stemmen met doordecentralisatie van (delen van) de zorgplicht onderwijshuisvesting naar (sectoren van) het lokale onderwijsveld:

- princiepelijk is de onderwijshuisvesting de exclusieve verantwoordelijkheid van de lokale overheid;

- de gemeentelijke zorgplicht onderwijshuisvesting kan met gemeentelijke regie, worden gecombineerd met de huisvesting van andere partijen vanuit het maatschappelijk middenveld, waarbij inhoudelijke samenwerking in het belang van de (gezamenlijke) klant uitgangspunt is (integrale inhoudelijke en accommodatieplanning);

- de vraag in hoeverre de onderwijsorganisaties in staat zijn de financiële risico's van de doordecentralisatie te dragen, temeer omdat ook de eigen inkomsten van het onderwijs door de geprognosticeerde forse terugloop van het aantal leerlingen de komende periode structureel zullen teruglopen; bij handhaving van de huidige schoollocaties betekent dit een toenemend fors exploitatierisico;

- een ander aspect is dat -indien wordt besloten tot doordecentralisatie- het gebruikelijk is dat de gemeente in elk geval per volledige sector een doordecentralisatie-overeenkomst afsluit; het kan niet de bedoeling zijn dat de slechte risico's bij de gemeente worden geparkeerd.

Door de VNG is in een advies van 26 februari 2009 over het overhevelen van de verantwoordelijkheid voor de huisvesting naar de schoolbesturen, o.a. het volgende opgemerkt:

- in 1997 is de verantwoordelijkheid voor huisvesting van scholen in het PO, SO en VO neergelegd bij de gemeenten. Het is voor de gemeenten een belangrijk instrument om integraal beleid te ontwikkelen voor jeugd en onderwijs en uitvoering te geven aan de regietaak op dit gebied. Een voorbeeld is het ontstaan en de groei van Brede Scholen, waarin naast onderwijs en sport, cultuur en welzijn een rol spelen. De ontwikkeling van Brede Scholen is voor een groot deel toe te schrijven aan de gemeentelijke verantwoordelijkheid. Ook verschillende andere activiteiten voor onderwijs, sport, recreatieve voorzieningen, volwasseneneducatie, kinderopvang en naschoolse opvang kunnen via de onderwijshuisvesting op elkaar worden afgestemd.

De VNG pleit er dan ook voor om niet te tornen aan de bestaande verdeling van bevoegdheden tussen gemeente en schoolbesturen.

Indien vanuit het onderwijsveld toch signalen komen dat het principe van eventuele doordecentralisatie breder opgepakt en uitgewerkt moet worden, zal dit worden meegenomen in de komende actualisatie van het IHP.

Relevante ontwikkeling op lokaal niveau

Structurele leerlingendaling: de komende jaren zal het onderwijsveld in deze gemeente worden geconfronteerd met een structurele leerlingendaling. Bij handhaving van de huidige huisvestingsvoorzieningen in de diverse kernen betekent dit voor de nabije toekomst een bedreiging voor de kwaliteit van het onderwijs.

In de onlangs aangeleverde leerlingenprognose 2009 zit de duidelijke trend van een structurele daling van het aantal leerlingen. Dit wordt veroorzaakt door de vergrijzing/ontgroening van het voedingsgebied en krimp van de bevolking in onze plattelandsgeregio. De inkomsten van de scholen zijn gekoppeld aan het aantal aanwezige leerlingen. Gebaseerd op de leerlingenprognose zullen op macroniveau bij het gehele onderwijsveld de lumpsum inkomsten voor de schoolorganisaties (bestemd voor onderwijsleerpakket/personeel en exploitatie) structureel teruglopen. Dit heeft consequenties voor de onderwijskundige

kwaliteit, omdat bij ongewijzigd beleid/ongewijzigde huisvesting, de inkomsten steeds meer uit de pas zullen lopen met de beheersuitgaven. Feitelijk zal het er op enig moment in de toekomst op neer komen dat het budget voor de onderwijskundige kwaliteit zoals personeel en onderwijsleerpakket, ingezet moet worden voor beheer van het gebouw (het schoolbestuur is immers wettelijk verplicht het gebouw “als een goed huisvader” te beheren).

Dit is voor zowel leerlingen/ouders, schoolbesturen als gemeente een slechte ontwikkeling. Op deze ontwikkeling wordt al ingespeeld, door zo mogelijk capaciteit en behoefte beter op elkaar af te stemmen, zoals in de diverse MFA-trajecten en bij de Bontebrugschool waar de capaciteit is teruggebracht.

Ontwikkelingen huisvesting BSO (Buiten Schoolse Opvang): vanaf 2007 zijn schoolbesturen verplicht -indien ouders er om vragen- buitenschoolse opvang te organiseren voor de leerlingen in het basisonderwijs. De meeste schoolbesturen hebben hiervoor vervolgens contracten afgesloten met marktpartijen en de opvang buiten de schoolgebouwen om gehuisvest.

Uitgangspunt van de VNG is dat de BSO geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is, maar een marktactiviteit.

Op dit moment signaleren we echter een voorzichtige discussie om mede vanuit het continueren/garanderen van de doorgaande ontwikkelingslijn bij kinderen van het 4 tot 12/13 jaar, de buitenschoolse opvang te huisvesten in leegstaande of leegkomende onderwijscapaciteit in de basisscholen.

Deze discussie heeft in elk geval de volgende raakvlakken met onderwijs(huisvesting): schaalomvang/exploitatie/centraliseren/versnipperen/concurrentie/krimp van het aantal kinderen/kostenaspect (exploitatie en investering) gebruik leegstaande onderwijscapaciteit. Vanuit de afweging om de toenemende leegstand in schoolgebouwen de komende jaren effectief te kunnen inzetten voor in eerste instantie onderwijsgerelateerd medegebruik, is het vervolgens de vraag in hoeverre de gemeente de regie op dit terrein moet oppakken door vraag en aanbod (en eventueel ook de inhoud) op elkaar af te stemmen.

Wij willen deze aspecten bespreekbaar maken in het OOGO/LEA en zullen de uitkomsten terugkoppelen.

Schets op hoofdlijnen lokale onderwijsgebouwen

Hoewel bouwkundig in principe alle schoolgebouwen in deze gemeente in goede staat verkeren, blijft de onderwijskundig functionele staat in enkele gevallen achter.

Gerelateerd aan de leeftijd/oorspronkelijk stichtingsjaar van de diverse schoolgebouwen voor PO ook alleszins redelijk omdat de scholen gebouwd zijn onder een ander onderwijskundig en financieel regime. De meeste gebouwen zijn gerealiseerd in de tijd van frontaal klassikaal onderwijs, waarvoor globaal minimaal drie ingrediënten noodzakelijk waren: leerlingen, leerkrachten en een klaslokaal waarin alle activiteiten werden aangeboden (aanbodgestuurd onderwijs). Vernieuwing in het onderwijskundig proces op schoolniveau, met de nadruk op maatwerkonderwijs afgestemd op het niveau van de individuele leerling (vraaggestuurd onderwijs) heeft een rechtstreeks gevolg voor de ruimtebehoefte van het onderwijs: de veelal traditioneel klassikaal opgezette schoolgebouwen voldoen steeds minder om structureel individueel gericht onderwijs te kunnen blijven bieden aan de leerlingen.

Het schoolgebouw moet het onderwijskundig proces stimuleren, uitdagen en faciliteren en niet belemmeren, waarvan in elk geval in enkele van onze schoolgebouwen in toenemende mate sprake is.

Wij hebben de schoolbesturen uitgedaagd de onderwijskundige visie van de eigen organisatie/scholen op hoofdlijnen te formuleren en te vertalen in ruimtebehoefte. Mede omdat de scholen over het algemeen redelijk traditioneel functioneren, komt de ruimtebehoefte om toekomstig kwaliteitsonderwijs te kunnen blijven bieden aan de leerlingen in grote lijnen neer op onderstaande inkadering van het onderwijskundig functionele schoolgebouw in het PO.

Inkadering onderwijskundig functionele schoolgebouw voor PO

Vanuit de onderwijskundige visie van primair de onderwijsorganisatie is voor hedendaags en toekomstig kwaliteitsonderwijs een schoolgebouw met minimaal de volgende faciliteiten noodzakelijk, uitgaande van een gemiddelde school voor basisonderwijs:

- een onderwijskundig centrum in het hart van de school voor alle groepsoverstijgende activiteiten, inclusief diverse groot- en kleinschalige multifunctionele en flexibele kwaliteitsruimtes, die organisatorisch inroosterbaar zijn voor de diverse activiteiten;
- rondom dit centrum dienen de groepsruimtes/thuisbasis te worden gerealiseerd, met de mogelijkheid van verwerkingsruimtes tussen of voor de lokalen, waarbij functioneel gebruik kan worden gemaakt van de gangruimte en waar toezicht vanuit het eigen klaslokaal (eigen domein leerlingen en leerkracht) mogelijk is;
- voor de onderbouw een herkenbaar eigen deel van het gebouw inclusief een speellokaal/speelvoorziening, waar de kleuters “geborgenheid” vinden, maar ook functioneel de doorgaande ontwikkelingslijn van 4 tot en met 12/13 jaar kan worden geboden;
- een multifunctionele personeelskamer, waar alle personeelsleden (full- en parttimers) gebruik van kunnen maken, inclusief de noodzakelijke (ICT)werkplekken en met eventueel een flexibele wand;
- verantwoorde ruimtes voor directie, bouwcoördinatoren en staf;
- korte looplijnen en weinig (feitelijk geen) loze verkeersruimte;
- voldoende bergruimtes op centrale plaatsen in de school (per bouw en extra groot voor de onderbouw);
- flexibele indeling om naadloos te kunnen inspelen op toekomstige onderwijskundige en maatschappelijke ontwikkelingen;
- buitenberging;
- uiteraard kunnen hier nog schoolspecifieke voorzieningen aan worden toegevoegd.

Leerlingenaantallen PO

Het aantal leerlingen is bepalend voor de ruimtebehoefte van een basisschool.

Vanaf de Verordening 2009 is de ruimteberekeningssystematiek gebaseerd op 2 aspecten:

- vaste voet per school van 200 m²;
- per leerling 5,03 m².

Gebaseerd op de criteria van de Verordening kan zo nodig een toeslag worden toegekend voor de gewichtenleerlingen (leerlingen in een achterstandssituatie waarvoor genormeerd aanvullende faciliteiten beschikbaar zijn).

In dit IHP is in eerste instantie uitgegaan van de reguliere ruimtebehoefte, zonder eventuele aanvulling vanuit de gewichtenregeling.

Hiernaast gelden de volgende punten vanuit de Verordening:

- permanente ruimtebehoefte moet worden aangetoond met een prognose van min. 15 jaren;
- tijdelijke ruimtebehoefte moet worden aangetoond voor een periode tussen 4 en 15 jaren;

-kortdurende aanvullende ruimtebehoefte (t/m. 3 jaren) moet in principe in pandig worden opgelost.

Leerlingenprognose

Een recente en actuele leerlingenprognose is een noodzakelijk instrument voor het vaststellen van de (toekomstige) ruimtebehoefte van de diverse basisscholen.

In het voorjaar van 2009 heeft een extern bureau de leerlingenprognose geactualiseerd, gebaseerd op het aantal leerlingen op de voorafgaande teldatum van 1 oktober 2008 en de bevolkings- en woningbouwgegevens van 1 januari 2009.

Op macroniveau worden tot en met 2025 de volgende leerlingenaantallen geprognosticeerd:

Jaar	aantal leerlingen	ruimtebehoefte	opmerking
2009	3.982	25.029	werkelijk aantal 1 okt. 2009: 3.914
2010	4.003	25.135	pieksituatie
2011	3.997	25.105	
2012	3.936	24.798	
2013	3.856	24.396	
2014	3.733	23.777	
2015	3.603	23.123	
2016	3.506	22.635	
2017	3.418	22.193	
2018	3.367	21.936	
2019	3.330	21.750	
2020	3.277	21.483	
2021	3.219	21.192	
2022	3.183	21.010	
2023	3.173	20.960	
2024	3.165	20.920	dalsituatie
2025	3.168	20.935	

De duidelijke trend in de prognose is dat het aantal leerlingen vanaf 2010 structureel daalt van rond de 4.000 naar rond de 3.170 in de stabiele situatie (periode over 15 jaren); een daling van rond de 20% gedurende de komende 15 jaren.

Deze trend komt overigens redelijk overeen met de trend in de voorafgaande prognose van 2007.

Bij het continueren van het huidige gebouwenbestand, heeft de daling van het aantal leerlingen macro de volgende consequenties:

Leerlingenaantal 1 oktober 2008 Oude IJsselstreek:	3.982
Prognose stabiele situatie (2023/2024/2025) afgerond:	3.170

Verschil/daling	810
	=====

Vertaling in genormeerde ruimtebehoefte en budget

Ruimtebehoefte

Teldatum 1 oktober 2008:

-vaste voet: 24 scholen x 200 m2	4.800 m2	
-3.982 leerlingen x 5,03 m2	20.029 m2	

Totaal ruimtebehoefte macro 2009 afgerond		24.800 m2
Stabiele situatie 2023/2024/2025:		
-vaste voet: 24 scholen x 200 m2	4.800 m2	
-3.170 leerlingen x 5,03 m2	15.945 m2	

Totaal ruimtebehoefte macro stabiele situatie afgerond		20.800 m2

Vershil ruimtebehoefte 2009 en stabiele situatie 2023/2024/2025 → leegstand		4.000 m2 *
		=====

**: Budget*

Door de koppeling van de daling van de ruimtebehoefte PO van 2008 aan de dalsituatie op macroniveau in 2024 van 4.000 m2 aan het kengetal voor de investering in bouwkosten (exclusief vaste voet) van € 1.347,00 per m2, wordt-uitgaand van nieuwbouw- grofweg inzichtelijk wat het gemeentelijke risico is bij ongewijzigde huisvesting:

kengetal investeringsniveau 2009 per m2 (excl. vaste voet):

€ 1.346,45 per m2 x 4.000 m2 = € 5.385.800

afgerond € 5.4 miljoen

Naast dit gemeentelijke risico, lopen ook de schoolbesturen bij ongewijzigde huisvesting, een aanzienlijk exploitatierisico.

Duidelijk is dat gezamenlijk door gemeente- en schoolbesturen tijdig en verantwoord moet worden ingespeeld op de daling van het aantal leerlingen.

Begin 2009 bedroeg de totale werkelijke vloeroppervlakte van de basisscholen overigens 26.127 m2 met een genormeerde leegstand in de diverse schoolgebouwen van rond de 1.300 m2. Dit betekent aldus dat de overcapaciteit en het financiële risico per begin 2009 hoger is dan in bovenstaand overzicht is aangegeven.

Het huidige beleid is er nu echter al op gericht om de overcapaciteit/leegstand zoveel mogelijk af te bouwen: realisatie plannen Bonteburg en Plakkenberg en de diverse plannen voor de realisatie van MFA's in de grotere kernen, waarbij behoefte en capaciteit op elkaar worden afgestemd en dus (potentiële) leegstand wordt afgebouwd.

De geprognosticeerde leerlingendaling wordt onderbouwd door het afnemende aantal geboorten de afgelopen jaren in deze gemeente:

Kern	leeftijd in jaren					
	0	1	2	3	4	5
Breedenbroek	9	8	8	9	11	12
Etten	14	16	27	14	18	22
Gendringen	40	52	51	39	55	51
Heelweg	8	17	9	13	14	8
Megchelen	13	20	11	14	16	12
Netterden	4	3	6	6	9	7
Silvolde	54	45	52	54	55	54
Sinderen	7	16	13	9	14	8
Terborg	47	46	49	44	52	38
Ulft	97	105	108	105	128	131

Varsselder	12	4	10	14	10	10
Varsseveld	49	55	61	64	70	76
Voorst	1	2	1	2	4	0
Westendorp	7	5	5	9	7	12

totaal	362	394	411	396	463	441

Leerlingenkrimp

De afgelopen jaren is een toenemend aantal gebieden in Nederland geconfronteerd met een teruglopend aantal leerlingen.

Vanuit de leerlingenprognose wordt duidelijk dat ook de gemeente Oude IJsselstreek zich niet kan onttrekken aan deze trend.

Het CBS gaat er vanuit dat het aantal leerlingen in het basisonderwijs de komende 10 jaren met gemiddeld ongeveer 10% krimpt; dit krimpprocentage ligt voor onze gemeente afgerond op 15% en zal nadien verder stijgen.

De leerlingenkrimp heeft zich het eerst geopenbaard in Limburg; de eerste ervaringen met en de effecten van de daling worden langzamerhand duidelijk.

Enkele hoofdlijnen:

- zonder een aanpassing van het aantal scholen, zal de omvang dalen;
- toename van de onderlinge concurrentie tussen scholen en schoolbesturen; een goede regie van dit proces is niet eenvoudig;
- voor de kleinere scholen wordt het steeds lastiger om leerling-nabij een onderwijskundig verantwoord aanbod in stand te houden. Een alternatief is te komen tot meer afstemming tussen scholen en schoolbesturen. Met de Nederlandse structuur van autonome schoolbesturen blijft dit echter een lastig proces;
- door de uitstroom van veel leerkrachten de komende jaren is er een korte periode van krapte aan personeel; snel nadien loopt de vraag naar personeel door de leerlingendaling terug; dit leidt tot lastige beleidsmatige keuzes op personeelsterrein;
- het in stand houden van een goed gespreid aanbod van scholen leidt tot een kleinere gemiddelde vestigingsomvang en daarmee tot een hogere kostprijs per leerling; op termijn heeft dit negatieve gevolgen voor de onderwijskundige kwaliteit van de individuele schoolorganisaties;
- er dreigt zeker voor scholen met een onderscheidend onderwijskundig profiel, een vershraling van het aanbod, waardoor de keuzemogelijkheden voor ouders en leerlingen dreigen te verminderen.

Wij willen deze ervaringen met en effecten van de leerlingenkrimp structureel bespreken met de diverse lokale schoolbesturen in het OOGO/LEA (het Op Overeenstemming Gerichte Overleg met het lokale onderwijsveld/Lokaal Educatieve Agenda).

De uitkomsten van dit overleg zullen wij terugkoppelen en meenemen in de komende actualisatie van dit IHP.

Instandhouding

De bekostiging van basisscholen wordt door de Rijksoverheid in principe beëindigd, indien het leerlingenaantal onder de opheffingsnorm zakt. Feitelijk betekent dit dat de scholen worden gesloten, omdat de personele- en materiele financiering door de rijksoverheid wordt gestopt.

De opheffingsnorm verschilt per gemeente en is gekoppeld aan het gemiddeld aantal leerlingen per km², de zgn. leerlingendichtheid. De norm wordt periodiek vastgesteld.

Voor de gemeente Oude IJsselstreek is de opheffingsnorm voor de periode 1 augustus 2008 tot 1 augustus 2013 vastgesteld op **79 leerlingen**.

Gebaseerd op de teldata 1 oktober 2008 en 2009 zijn de volgende scholen inmiddels door de opheffingsnorm gezakt, of dreigen hier mogelijk op korte termijn door te zakken, waarbij voor de gevarenzone als arbitrair criterium het leerlingenaantal van 100 is gehanteerd:

School	aantal leerl.		school	aantal leerl.	
<i>Onder opheffingsnorm</i>	2008	2009	<i>Gevarenzone</i>	2008	2009
Juliana Heelweg N	73	75	Bontebrugschool Bontebrug	99	89
Walburgis Netterden	56	43	Rietborgh Terborg	91	86
De Drie Linden Silvolde	72	67	Pius X Varsselder	93	97
Wegwijzer Sinderen N	49	49	Leemvoort Westendorp	81	75
De Vlieger Terborg	78	79			
Knienenbult Westendorp	48	44			

N: nevenvestiging.

Overigens biedt de wet een aantal mogelijkheden om deze basisscholen -al dan niet zelfstandig- in stand te houden onder deze norm; een van de mogelijkheden hiervoor is de omvorming tot nevenvestiging met gelijktijdige koppeling aan een hoofdvestinging.

In de gemeente zijn 2 scholen omgevormd tot nevenvestiging:

-Juliana Heelweg (met hoofdvestinging Maranatha Varsseveld);

-Wegwijzer Sinderen (met hoofdvestinging Op Koers Varsseveld).

Onderwijskundig criterium instandhouding

Naast dit wettelijke getalscriterium, is er uiteraard ook nog het onderwijskundig criterium. Hierbij gaat het om de te formuleren ondergrens waarbij een kleinschalige schoolorganisatie nog in staat is om structureel onderwijskundige kwaliteit te bieden aan de klant, de ouders/leerlingen (de core-business van de onderwijsorganisatie).

In eerste instantie is de inkadering van het onderwijskundig instandhoudingscriterium de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag.

Door Accent en Reflexis is deze ondergrens in principe bepaald op een minimum omvang van 3 fte (formatieplaatsen) per school en 40 leerlingen; Essentius is ook bezig om op dit terrein eigen beleidsuitgangspunten te formuleren. Door Accent is verder aangegeven dat deze ondergrens genuanceerd wordt toegepast.

Duidelijk is dat naast de invulling van het onderwijskundig criterium, hier ook een duidelijke koppeling ligt naar de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de schoolbesturen:

-in hoeverre is een schoolbestuur ook bereid om (mede) te investeren in de leefbaarheid van kleine kernen;

-in hoeverre is het verantwoord om kleinschalige en veilige basisonderwijsvoorzieningen in stand te houden die mogelijk niet aansluiten bij het grootschalige voortgezet onderwijs met mogelijke sociaal-emotionele start/aansluitingsproblemen van de kleinschalige basisschoolleerling bij de overgang naar het VO etc.;

-niveau van toerusting, bereikbaarheid en onderwijskundige kwaliteit van de kleinschalige onderwijsaccommodaties;

-het redelijk fors oplopen van de kosten per leerling bij het handhaven van de kleinschalige onderwijsvoorzieningen.

Vaststelling ruimtebehoefte en capaciteit

Vanuit de Verordening 2009 dient de ruimtebehoefte op schoolniveau te worden vastgesteld op basis van de volgende variabelen:

- een vaste voet per schoolorganisatie van 200 m²;
- hiernaast per leerling 5,03 m²;
- permanente ruimtebehoefte moet worden aangetoond via een lange termijn prognose met een planningshorizon van (in principe) minimaal 15 jaren;
- tijdelijke ruimtebehoefte tussen 4 en 15 jaren kan in principe worden gerealiseerd in de vorm van tijdelijke aanvullende capaciteit (in eerste instantie een noodlokaal of eventueel medegebruik van leegstaande capaciteit elders);
- tijdelijke ruimtebehoefte korter dan 4 jaren: vanuit de criteria van de Verordening (en mede om kapitaalvernietiging te voorkomen) is het uitgangspunt dat de school deze zeer tijdelijke aanvullende ruimtebehoefte in pandig oplost zoals het huisvesten van een groep in het speellokaal of in de multifunctionele ruimte, het ophogen van het aantal leerlingen per groep etc.

Onderhoud schoolgebouwen PO

School- en gemeentebestuur zijn samen verantwoordelijk voor het onderhoud van de schoolgebouwen primair onderwijs: globaal is de gemeente verantwoordelijk voor het buitenonderhoud en grootschalige renovaties (in- en uitpandig) en het schoolbestuur voor inpandig onderhoud en het volledige schilderwerk (in- en uitpandig). De verdeling van de verantwoordelijkheden is vastgelegd in de Verordening.

Wettelijk dient het schoolbestuur de schoolgebouwen als “een goed huisvader” te beheren; om deze verantwoordelijkheid op een verantwoorde manier te kunnen uitvoeren ontvangen de schoolbesturen per schoolgebouw binnen de lumpsum-vergoeding, een genormeerd bedrag voor de uitvoering van het gebouwend onderhoud, op het niveau van sober doch doelmatig.

Onafhankelijke Meerjaren Onderhouds Planning (MOP)

In 2007 heeft het gemeentebestuur aan de Fa. Nibag te Oldenzaal de opdracht verstrekt om een MOP op te stellen voor de schoolgebouwen voor de periode 2007 – 2016, waarin integraal de schoolbestuurlijke- en gemeentelijke verantwoordelijkheid op het terrein van het gebouwend onderhoud is vastgelegd.

Het gemeentelijke deel van het gebouwend onderhoud kunnen de schoolbesturen op basis van het criterium noodzaak, jaarlijks aanvragen bij de gemeente (voor plaatsing op het Programma Voorzieningen Huisvesting Onderwijs).

De MOP wordt gehanteerd als toetsingsinstrument voor de noodzaak van de onderhoudsaanvragen voor de jaarlijkse Programma's.

De MOP zal overeenkomstig afspraak, in 2010 worden geactualiseerd.

Vanuit de schoolbesturen wordt overigens opgemerkt dat het steeds problematischer wordt om vanuit de genormeerde vergoeding het noodzakelijke onderhoud (op het niveau van sober doch doelmatig) uit te voeren. In het schoolspecifieke deel van dit IHP wordt hier nader op ingegaan.

Onderhoudsfonds

Voor de uitvoering van de gemeentelijke onderhoudsverantwoordelijkheid is een onderhoudsfonds PO ingesteld: gebaseerd op de MOP Nibag 2007 wordt jaarlijks een bedrag in dit fonds gestort, waaruit het noodzakelijk onderhoud kan worden betaald.

De gemeentelijke verantwoordelijkheid gebouwend onderhoud voor de periode 2009-2018 wordt door het Nibag geraamd op in totaal € 2.188.401,00, gemiddeld per jaar € 218.840,00 (prijspeil 2009).

**Uitwerking schoolbestuurlijke verantwoordelijkheid MOP Primair
Onderwijs over de periode 2009-2018**

school	kosten school	budget OCW	verschil	kosten gemeente	totaal kosten	bvo m2	per m2	opm.
Brbroek Borckesh.	276.250	120.900	-155.300	73.480	349.730	895	390	
Etten Klimpaal	107.610	176.550	68.940	68.220	175.830	1.057	166	noodlok.
Gendr. Hoekst.	163.970	120.900	- 43.070	166.120	505.920	852	593	
Christof.	390.670	241.140	-106.460	94.950	485.620	1.759	276	
Heelweg Juliana	97.970	102.350	4.380	33.670	131.640	449	293	
Megchelen Martinus	83.220	120.900	37.680	63.620	146.840	780	188	
Netterden Walburgis	112.750	81.060	-31.690	29.010	141.760	458	309	
Silvolde 3 Linden	71.420	102.350	30.930	54.610	126.030	720	175	
Bontebr.	129.870	102.350	-27.520	0	129.870	918	141	aanp. M2
Plakkenb.	193.440	297.460	104.020	107.190	300.630	1.839	163	aanp. m2
Sinderen Wegwijzer	64.970	81.060	16.090	3.600	68.570	463	148	
Terborg: Vlieger/Joris en Rietborgh --> opgenomen in MFA Terborg.								
Ulft								
Dobbelst.	403.760	234.260	-169.500	673.880	1.077.640	1.616	666	MFA Ulft
Maria	202.320	241.140	38.820	69.130	271.450	1.870	145	
Antonius	267.080	176.550	-90.530	163.390	430.470	1.330	323	
Woelw.	186.380	190.980	4.600	158.440	344.820	1.280	269	excl. N
Varsselder Pius X	104.190	102.350	-1.840	71.220	175.410	575	305	
Varssev. Op Koers	187.420	268.610	81.190	6.770	194.190	2.091	92	
Wilhelm.	167.180	147.700	-19.480	32.300	199.480	1.163	171	MFA Vv
Maranatha	137.760	120.900	-16.860	3.990	141.750	1.056	134	MFA Vv

Westend.								
Knienenb.	92.550	81.060	-11.490	11.060	103.610	481	215	
Leemv.	56.090	102.350	46.260	2.300	58.390	412	141	excl. N

Bij deze tabel dient het volgende te worden opgemerkt:

- in deze tabel worden de noodzakelijke onderhoudskosten voor rekening van de schoolbesturen gekoppeld met de beschikbare normbudgetten voor de schoolbesturen;
- het aantal groepen leerlingen is gebaseerd op de teldatum 1 oktober 2008;
- budget gebouwenonderhoud vanuit de Programma's van Eisen 2009:

*vast bedrag per school: € 1.304,50;

*variabel bedrag: per genormeerde m2 bvo: € 13,74;

De inkomsten voor de planperiode tot en met 2018 zijn gebaseerd op de teldatum 1 oktober 2008. Door de structurele daling van het aantal leerlingen de komende jaren, zijn de inkomsten echter te hoog ingeschat: de tekorten worden hoger en de positieve saldi worden lager. Het financiële risico voor de schoolbesturen ligt op een hoger niveau.

Omdat het budget voor gebouwenonderhoud voor de gemeentelijke onderhoudsverantwoordelijkheid integraal onderdeel uitmaakt van de algemene uitkering in het gemeentefonds, is het gemeentelijke risico op onderhoudsterrein, niet aan te geven. Duidelijk is echter wel, dat door de daling van het aantal leerlingen en de o.a. hieraan gekoppelde onderwijscomponent in de algemene uitkering, ook het gemeentelijk risico op onderhoudsterrein schoolgebouwen toeneemt.

Calamiteitenonderhoud

Hierbij willen wij nog opmerken dat het redelijk is dat er bij de diverse plannen voor vervangende nieuwbouw etc. (zoals bij de ontwikkeling van de diverse MFA's in de grote kernen van deze gemeente) bij de planvoorbereiding de afspraak calamiteitenonderhoud wordt gemaakt, gecombineerd met de claim op de schoolbesturen om de reservering voor onderhoud voor het oude schoolgebouw/de oude schoolgebouwen vanuit de meest recente jaarrekening, in te zetten als startbudget voor de nieuwe voorziening. Uiteraard geldt dit principe ook voor de gemeente.

Calamiteitenonderhoud: het in afwachting van definitieve besluitvorming over de voorgenomen vervangende huisvesting, uitvoeren van minimaal onderhoud aan het oorspronkelijke gebouw/de oorspronkelijke gebouwen, om desinvesteringen te voorkomen; slechts het allernoodzakelijkste onderhoud (lekkend dak) etc. zal op elementair niveau worden uitgevoerd.

Het principe van calamiteitenonderhoud geldt uiteraard voor zowel de schoolbestuurlijke- als de gemeentelijke verantwoordelijkheid op het terrein van het gebouwenonderhoud.

Speciaal Onderwijs

Per augustus 2009 is een nevenvestiging van de Dr. Bosschool te Arnhem gerealiseerd in Silvolde.

De Dr. Bosschool is een school voor speciaal onderwijs, met de indicaties doof (DVN), slechthorend (SH) en ernstige spraaktaalmoelijkheden (ESM).

Per schooljaar 2009-2010 wordt gestart met 3 groepen met in totaal max. 36 leerlingen. De huisvesting wordt gerealiseerd in de voormalige dependance van de basisschool De Plakkenberg, Kerkenstraat 5, 7064 BH te Silvolde, voor in eerste instantie een periode van 5 jaren.

Tussen de besturen van Viataal (bevoegd gezag Dr. Bosschool te Arnhem), de Katholieke Stichting voor Basisonderwijs te Silvolde (bevoegd gezag Plakkenbergschool) en gemeente zijn afspraken gemaakt over gebruik en beheer van de locatie Kerkenstraat 5 te Silvolde door de Dr. Bosschool tot en met in principe het eind van het schooljaar 2013-2014.

Deze afspraken zijn vastgelegd in een tweetal overeenkomsten.

De komende jaren moet er duidelijkheid komen over de permanente huisvesting van de Dr. Bosschool in deze gemeente per uiterlijk 1 augustus 2014.

Indicatie permanente ruimtebehoefte Dr. Bosschool

Als indicatie voor de permanente ruimtebehoefte van de Dr. Bosschool per 1 augustus 2014, heeft Viataal een door een extern bureau opgestelde lange termijn leerlingenprognose aangereikt.

De prognose gaat voor de teldatum 1 oktober 2013 (uitgangspunt voor de huisvesting in het schooljaar 2014-2015) uit van 53 leerlingen.

Vanuit de bepalingen van de Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs gemeente Oude IJsselstreek, dient de permanente ruimtebehoefte echter te worden bepaald op de stabiele situatie, de ruimtebehoefte over een termijn tussen 10/15 jaren.

De prognose geeft voor het eind van de planperiode in 2026 (overeenkomstig de voorafgaande 3 jaren) een leerlingenaantal aan van 44 leerlingen/afgerond 4 groepen.

Voor een indicatie van de permanente ruimtebehoefte is het voorlopig redelijk uit te gaan van het gemiddelde van de teldata 2013 en 2026, 48 leerlingen/afgerond 4 groepen.

Vanuit de schoolorganisatie zelf wordt overigens -en in afwijking aan de zelf aangereikte lange termijn leerlingenprognose- aangegeven dat voor het jaar 2015 wordt uitgegaan van 60 leerlingen.

De permanente ruimtebehoefte voor 48 leerlingen bedraagt 422 m².

Vaste voet: niet van toepassing voor een nevenvestiging.

Per leerling: 48 x 8,8 m² = afgerond 422 m².

Een eventueel noodzakelijk speellokaal is hierin niet meegenomen.

Genormeerd investeringsbudget nieuwbouw

Indien te zijner tijd wordt besloten voor nieuwbouw voor 48 leerlingen, betekent dit dat gebaseerd op de fin. normering voor het jaar 2009, rekening dient te worden gehouden met het volgende investeringsbudget:

-kosten terrein:

pm

-bouwkosten van het gebouw, incl. aanleg en inrichting van het

schoolterrein: 422 m² x € 1.401,55

€ 591.454 #

-toeslag afzonderlijk speellokaal	pm
-toeslag aanbrengen liftinstallatie	pm
-toeslag herstel terrein en verhuiskosten bij vervangende nieuwbouw	pm

subtotaal	€ 591.454
-aanvulling onderwijsleerpakket en meubilair voor de 4 ^e groep leerlingen	- 10.472##

Totaal budget (norm 2009) nieuwbouw 422 m2 en aanvulling eerste inrichting onderwijsleerpakket en meubilair voor groep 4 en excl. index naar het feitelijke jaar van uitvoering	€ 601.926
	=====

#: de genormeerde systematiek van de Verordening gaat uit van een startbedrag voor de vaste voet aan m2; omdat een nevenvestiging echter niet in aanmerking komt voor een vaste voet aan ruimte (deze is toegewezen aan en gerealiseerd in de hoofdlocatie te Arnhem), is hier voorlopig alleen uitgegaan van het genormeerde bedrag voor de “leerlinggebonden” oppervlakte vanuit de Verordening;

##: onderwijsleerpakket en meubilair voor de eerste 3 groepen is beschikbaar gesteld bij de start van de Dr. Bosschool in de gemeente per augustus 2009; de aanvulling voor de 4^e groep is meegenomen in bovenstaande indicatie.

Aanvulling piekbehoefte

Voor de piekbehoefte (< 15 jaren) kan het nog noodzakelijk zijn aanvullende tijdelijke capaciteit incl. onderwijsleerpakket en meubilair beschikbaar te stellen.

Invulling permanente ruimtebehoefte per 2014

Gebaseerd op de werkelijke leerlingenaantallen van de Dr. Bosschool de komende jaren en een geactualiseerde leerlingenprognose, zal te zijner tijd de definitieve ruimtebehoefte en eventueel investeringsbudget voor de permanente huisvesting van de Dr. Bosschool in de gemeente Oude IJsselstreek, worden vastgesteld.

Verder zal een afweging worden gemaakt tussen nieuwbouw in permanente bouwjaar voor de Dr. Bosschool per augustus 2014, of het in gebruik geven van verantwoorde beschikbare onderwijscapaciteit die mogelijk in het kader van het IHP PO de komende jaren beschikbaar komt. Hiernaast zijn er andere mogelijkheden binnen de gemeente voor de permanente huisvesting van de Dr. Bosschool; een van de opties hiervoor is om het gebouw van De Kameleon in Terborg aan te passen voor permanent gebruik door de Dr. Bosschool. Een andere optie is de Dr. Bosschool op termijn te huisvesten in de huidige locatie van De 3 Linden te Silvolde, indien deze school ruimtelijk kan worden geïntegreerd in de Plakkenbergschool te Silvolde.

Een andere optie bij een stabiliserend aantal leerlingen is eventueel ook nog het handhaven van de huidige locatie.

Een eerste verkenning van deze opties, wordt meegenomen in de eerstkomende actualisatie van dit IHP, waarbij ook wordt ingegaan op de bereikbaarheid/verkeersveiligheid, mogelijkheden voor bewegingsonderwijs etc.

Voortgezet onderwijs

In de gemeente Oude IJsselstreek zijn 3 locaties gevestigd van het Almende College:

School	sector
Locatie Isala Silvolde	Havo/Vwo
Locatie Bluemers Silvolde	Vmbo
Locatie Wesenthorst Ulft	Vmbo

Leerlingenaantallen VO

Ook voor het VO heeft een extern bureau een lange termijn prognose opgesteld. De duidelijke trend in de prognose is dat na een stabilisatie de komende jaren, het aantal leerlingen vanaf 2015/2016 structureel zal dalen tot het eind van de planningsperiode in 2029 (dalsituatie). Uitgaand van het gegeven dat ontwikkelingen in het VO zich over het algemeen een aantal jaren later voltrekken dan in het PO, kan op hoofdlijnen worden geconstateerd dat de krimp-trend in beide prognoses redelijk naadloos doorloopt.

Macro leerlingenaantallen Oude IJsselstreek VO

Op macroniveau worden tot en met 2025 de volgende leerlingenaantallen geprognosticeerd:

Jaar	VO	ruimtebehoefte m2
1 okt.	totaal	totaal#
2010	2.359	19.228
2011	2.338	19.102
2012	2.301	18.857
2013	2.291	18.827
2014	2.324	19.083
2015	2.351	19.282
2016	2.325	19.084
2017	2.292	18.849
2018	2.249	18.537
2019	2.198	18.165
2020	2.146	17.779
2021	2.130	17.669
2022	2.063	17.185
2023	2.047	17.080
2024	2.004	16.788
2025	1.975	16.564
2026	1.926	16.202
2027	1.899	16.012
2028	1.866	15.785
2029	1.847	15.650

#: inclusief onderwijskundige vernieuwingen en elke locatie de eigen vaste voet van 980 m2.

Het werkelijk aantal leerlingen op de teldatum 1 oktober 2009:

Isala: 1.066

Bluemers: 511

Wesenthorst: 782

Totaal 2.359

De trend in de prognose wordt in grote lijnen door het Almende College onderschreven. Tot 2015 blijft het totaal aantal leerlingen redelijk constant; nadien begint de structurele daling.

Het Almende College gaat er echter zelf vanuit dat de komende jaren een lichte groei laten zien met een piek rond het jaar 2015 en dat het leerlingenaantal nadien structureel zal dalen. Hiernaast wordt vanuit de schoolorganisatie geconstateerd dat de capaciteit bij de locaties Isala en Bluemers volledig is benut en dat er nog minimaal ruimte is in de Wesenthorst. Om enige ruimte te realiseren op organisatieniveau, wordt in het najaar van 2009 de centrale directie van het Almende College vanuit Isala gehuisvest in de Wesenthorst.

De reactie vanuit het Almende College van 9 november 2009 is hieronder integraal overgenomen:

“Het Almende College zal naar verwachting in de periode tot 2015/2016 nog licht groeien qua leerlingenaantal. De landelijke trend waarbij het percentage leerlingen in vwo, havo en de theoretische leerweg toeneemt ten koste van het percentage leerlingen in de beroepsgerichte leerwegen, is ook op het Almende College zichtbaar. Dat betekent in de huidige groeisituatie extra druk op de gebouwen van de locaties Bluemers en Isala en enige zorg over het op termijn betaalbaar kunnen houden van de beroepsgerichte afdelingen in de bovenbouw op de locatie Wesenthorst. Op de drie locaties van het Almende College vinden allerlei onderwijskundige ontwikkelingen plaats die vragen om extra ruimte in de gebouwen. Voorbeelden daarvan zijn plus- en hulpprogramma's voor kleinere groepen dan de reguliere klassen (alle locaties), de leergebieden waarbij meerdere groepen tegelijk in een grote ruimte aan het werk zijn (Bluemers), de werkplekkenstructuur waarin de leerlingen voorbereid worden op het competentiegericht onderwijs in o.a. het MBO (Wesenthorst) en de pilot op de locatie Isala waarbij cluster-4 leerlingen met ASS op het niveau havo/vwo in een kleine setting worden begeleid. In de periode na 2005 heeft het Almende College ruim 1,3 miljoen euro uit eigen middelen geïnvesteerd, gericht met name op het adequaat toerusten van de gebouwen voor onderwijskundige vernieuwing. Meer investeringen van substantiële aard kunnen niet meer aan de orde zijn vanwege de te verwachten daling van de leerlingenaantallen over pakweg vijf jaar. Voor de tussenliggende periode vraagt de druk op de gebouwen van Bluemers en Isala om een oplossing.

De demografische ontwikkeling en de gevolgen daarvan voor het onderwijsaanbod op langere termijn, zijn voor de besturen voor V.O. in de regio reden om te willen komen tot verdere samenwerking”.

Ruimtebehoefte VO

In tegenstelling tot het PO is voor elke sector in het VO een eigen ruimtenormering vastgelegd in de Verordening.

Vertaling in genormeerde ruimtebehoefte en budget

Gebaseerd op de Verordening is het verloop in de ruimtebehoefte VO (incl. aanvullende faciliteiten voor onderwijskundige vernieuwing) als volgt vastgesteld:

Jaar	Isala	Bluemers	Wesenthorst	totaal
------	-------	----------	-------------	--------

	leerl.	ruimtebeh.	leerl.	ruimtebeh.	leerl.	ruimtebeh.	leerl.	ruimtebeh.
uitgangs- en pieksituatie								
2010	1.066	7.323 m2	511	4.289 m2	782	7.616 m2	2.359	19.228 m2
eind- en dalsituatie								
2029	845	6.008 m2	408	3.622 m2	594	6.020 m2	1.847	15.650 m2

Vertaling in genormeerde investeringsbudgetten

	Vershil	normbudget#
Uitgangs- en pieksituatie/eind- en dalsituatie	3.578 m2	4.365.911

#: normbedragen 2009 algemene en specifieke ruimte VO (excl. werkplaatsen):

< 460 m2: 2.106,53 per m2;

tussen 460 en 2.500 m2: 1.250,16 per m2;

> 2.500 m2: 1.220,21 per m2.

Het werkelijke leegstandsrisico (schoolbestuur exploitatiecomponent en gemeente investeringscomponent) is echter groter omdat het Almende College gebaseerd op de teldatum 1 okt. 2009 al wordt geconfronteerd met een leegstand van 1.982 m2 (totale ruimtebehoefte 19.228 m2 -/- totale capaciteit 21.210 m2).

Capaciteit schoolgebouwen

Voor de schoolgebouwen is in overleg met het schoolbestuur, de volgende capaciteit vastgesteld: gebaseerd op NEN 2580:

-Isala Silvolde 7.436 m2

-Bluemers Silvolde 4.195 m2

-Wesenthorst Ulf 9.578 m2

Totaal 21.210 m2

Vergelijking behoefte en capaciteit

School	Isala	Bluemers	Wesenthorst	totaal
pieksituatie 2010				
behoefte	7.323	4.289	7.616	19.228
capaciteit	7.436	4.195	9.578	21.210
resultaat	113 leegstand	94 tekort	1.962 leegstand	1.982 leegstand
dalsituatie 2029				
behoefte	6.008	3.622	6.020	15.650
capaciteit	7.436	4.195	9.578	21.210
resultaat/leegstand	1.428	573	3.558	5.560

Geconcludeerd wordt dat de Bluemers op basis van de teldatum 1 oktober 2009 een minimaal tekort aan capaciteit heeft van 94 m2.

Gebaseerd op de prognose van november 2009 zal de Bluemers tot en met 2017 geconfronteerd blijven met een minimaal tekort:

Jaar	leerlingen	ruimtebehoefte	capaciteit	verschil
				Tekort leegstand
2010	511	4.289 m2	4.195 m2	94 m2

2011	509	4.276 m ²	idem	81 m ²
2012	506	4.257 m ²	idem	62 m ²
2013	505	4.250 m ²	idem	55 m ²
2014	517	4.328 m ²	idem	133 m ²
2015	523	4.367 m ²	idem	172 m ²
2016	517	4.328 m ²	idem	133 m ²
2017	507	4.263 m ²	idem	68 m ²
2018	490	4.153 m ²	idem	42 m ²
2019	472	4.036 m ²	idem	159 m ²

Koppeling aan de Verordening

Bij de vaststelling of er aanspraak bestaat op uitbreiding van de capaciteit in het VO, is niet het aantal leerlingen, maar het aantal m² leidend.

De noodzaak voor de uitbreiding van de capaciteit is aanwezig indien er meer te huisvesten leerlingen aanwezig zijn dan de met 10% verhoogde capaciteit van het gebouw of de gebouwen en de prognose aantoont dat de behoefte min. 4 jaren bestaat (voor tijdelijke capaciteit) of min. 15 jaren (voor permanente capaciteit).

Hiernaast geldt dat er geen beschikbaar (komende) capaciteit of geschikt of geschikt te maken capaciteit te realiseren is en dat er binnen een straal van 2.000 m hemelsbreed geen mogelijkheden zijn om door medegebruik van passende huisvesting, aanvullende capaciteit voor de onderwijsorganisatie te regelen.

Een VO-school komt dus slechts in aanmerking voor uitbreiding van de capaciteit indien de ruimtebehoefte (in m²) van de school groter is dan de met 10% opgehoogde capaciteit (in m²).

Indien de ruimtebehoefte van de school kleiner is dan de met 10% verhoogde capaciteit is er geen aanspraak op uitbreiding en wordt de school geacht via het aanpassen van lesroosters (indikken) de groei op te vangen.

Conclusie vergelijking ruimtebehoefte en capaciteit

Isala:

*voor de korte termijn optimaal gehuisvest (behoefte en capaciteit komen nagenoeg overeen);

*voor de wat langere termijn: toenemende oplopende leegstand;

Bluemers:

*voor de korte termijn een minimaal tekort; omdat dit tekort ruim binnen de drempel van 10% vanuit de Verordening blijft, is tijdelijke uitbreiding van de capaciteit niet noodzakelijk; mogelijk kan binnen de organisatie wat worden geschoven om capaciteit en behoefte van de Bluemers beter op elkaar af te stemmen of kan het schoolbestuur zelf een andere oplossing realiseren;

*voor de langere termijn: toenemende oplopende leegstand;

Wesenthorst:

-korte en lange termijn: forse oplopende leegstand.

De macro leegstandsproblematiek van het Almende College zal verder worden besproken met de schoolorganisatie.

